

MASALLAR ÜZERİNDE ÇOKLU ZEKA VE YAPISALCILIK DENEMESİ

Yrd. Doç. Dr. Mualla Murat NUHOĞLU

Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi
e-posta: muallamurat@yahoo.com

Özet

İnsanlar hayata geldiklerinde dil öğrenme kabiliyetleri vardır. Bu kabiliyetle doğdukları toplumun dilini öğrenirler. Bu dili öğrenirken de o toplumun yaşama biçimini, sosyal değerlerini ve kültürünü öğrenirler. Bunu sağlamada kültürlerinin yazılı ve sözlü verilmiş ürünleri bu işi kolaylaştırır. “Masal”, bireye kültür ve eğitiminde kullanabileceği en uygun materyallerden biridir. Aynı zamanda eğitimde çoklu zeka ve yapısalcılıkta etkinlik olarak da faydalanacağımız bir materyaldir.

Anahtar Sözcükler: Masal, Çoklu Zeka, Yapısalcılık, Eğitim.

Abstract:

Human being has the ability of learning languages in his creation. They learn the language of the community he was born in. During the process of language learning he acquires the values, life style, and culture of the community he lives in. The written and oral products of the culture help him acquire those easily. “Tale” is one of the best materials to teach the human being the mentioned issues. Multiple intelligence and constructivism could be used as valuable activities in education as well.

Key words: Tale, Multiple Intelligence, Constructivism, Education,

Giriş

İnsan dili doğuştan getirmez. Ancak o, dil öğrenme kabiliyeti ile bir dil ortamında doğar. Bu ortamda dili hazır bulur. İnsanın yapısında dil öğrenme yeteneği vardır.

Kelimeler, nesnelere; nesnelere, kelimelere bağlıdır. Biri duyulur veya görülürse diğerleri hatırlanır. Biz kâinatı duyu organlarımızla tanır, dil ile anlatırız. Varlık için “nesne” ne ise dil içinde nesneyi karşılayan kelime odur¹. İşte bu yetenekle bireyde zeka çeşitleri gelişecektir.

İnsan gördüğü, duyduğu ve düşündüğü şeyleri bir takım kelimelerle karşılar. Dil, insanın bütün kabiliyetlerinin bir çerçevesidir. En soyut düşünce ve en

¹ Kemal Yavuz, Kazım Yetiş, Nejat Birinci, Üniversite Türk Dili ve Kompozisyon Dersleri, Bayrak Yayınları, İstanbul, 2001, 20.

karmaşık duygu, en derin ve köklü inanç dil ile ortaya konur. Dil düşünceyi gerçekleştiren varlıktır. Düşünce dile dayanır. Düşünce varlık ve kavramlar arasında bağlantıları kurmaktır. Konu için gerekli olanı almak, seçmeler, ayıklamalar, sıralamalar yapmak, gereksizi atmaktır. Bir nevi soyutlamadır.

Herkesin bildiği bir gerçek de “dili iyi olanın matematiği de iyi olur” fikridir. “Bir milletin bütün duygu ve düşünce hazinesi, dil kabına veya kalıbına dökülür. Dilin duygu ve düşünce ile dolmasının sebebi, günlük hayata çok yakın olmasıdır.”²

Dil, bireyin dolayısıyla toplumun yaşam ifadesidir. İşte bu nedenle “Çoklu zeka”nın bütün çeşitleri temelde dille oluşturulur.

Eğitimde bugüne kadar IQ ölçümüyle zeka değerlendirmesi yapılırken, birden bire Howard Gardner’in ortaya koyduğu çoklu zeka görüşü bugüne kadar yapılan bütün çalışmaları sildi, ortadan kaldırdı.³

Birden bu tezle ilgili hızlı çalışmalar başladı. Şu ana kadar yapılan çalışmalarda ise bireyde gelişmiş zeka çeşitlerinin özellikle tespitleri ortaya kondu. Bunda eğitimde dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, bireydeki zeka çeşitlerinin ortaya çıkarılması ve işlenmesidir. Bu konuda da eğitimin en temel malzemesi, o toplumun kendi kültürü unsuru olan edebi ürünleridir. Halkın kendi ürünü olan, toplumun değer ve özelliklerini kendi dili ile doğal olarak ifade eden masallarımız bu konuda en sağlam malzemelerdir.

Bu çalışma bu konuda bir denemedir.

² Mehmet Kaplan, *Kültür ve Dil*, Dergah Yayınları, İstanbul, 2001, 32.

³ Kemal Yavuz, Kazım Yetiş, Nejat Birinci, *Üniversite Türk Dili ve Kompozisyon Dersleri*, Bayrak Yayınları, İstanbul, 2001, 12.

<u>COKLU ZEKA ALANLARI</u>	<u>NAR TANESİ (DÜZME KELOĞLAN)</u>
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA →	Vaktiyle büyük bir padişah vardı. Bunun Gülsün Sultan adlı bir kızı vardı. Bu kızı başka bir padişahın oğluna istediler. Babası kızını verdi. Şehzade memleketine götürmek için, Gülsün Sultan'ı altun arabasına bindirerek alayla yola çıkardı. Bir gün yolda giderken şehzade yerde bir nar tanesi gördü.
KİŞİLERARASI SOSYAL ZEKA →	Derhal, atından aşağıya inerek nar tanesini yerden aldı, ağzına attı. Gülsün Sultan, şehzadenin bu hareketini dikkatle seyretmişti. Yerden bir nar tanesini alıp da ağzına atan bir insanın – bir şehzade olsa bile-kibar ve nazik bir adam olamayacağına hükmetti. Kendisinin böyle kaba ruhlu bir gençle beraber yaşayamayacağını anladı. Heman arabacısına, arabayı geri çevirmesini emretti. Yaverleri vasıtasıyla da, kendine ait bütün arabaları geri çevirtti.
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA →	Şehzade, yalnız kendi adamlarıyla elleri bomboş olarak memleketine döndü; fakat, uğradığı bu hakaret ona çok acı geldi. Bundan başka, gerçekten gönül verdiği güzel nişanlısından mahrum olmakta, kalbini ateşli bir testere gibi kemiriyordu. Şehzade, hem kendisine hakaret eden o mamur sultandan öc almak ihtirasıyla, hem de gönlünü beraber alıp götürülen o güzel vücuda kavuşmak iştiyakiyle yanıp tutuşuyordu. Nihayet günlerden bir gün, şehzade kararını verdi. Masallarda olduğu gibi, başına bir işkembe geçirerek, kendisini bir Keloğlan kılığına soktu. Bu şekilde, sevgilisinin memleketine gitti.
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA →	Şehzade, Gülsün Sultan'ın, öteden beri eli yordamlı bir bahçıvan aramakta olduğunu biliyordu. Keloğlan kılığında olarak saraya gitti. Kapıcıbaşıyla bahçıvanlıkta çok hünerli olduğunu, sarayda bir bahçıvana ihtiyaç varsa, kendisinin bu işi pek a'la yapabileceğini haber verdi. Sarayın kapıcıbaşı, Gülsün Sultan tarafından iyi bir bahçıvan aramaya memur edilmişti. Derhal, Keloğlan'ı Gülsün Sultan'ın huzuruna götürdü. Gülsün Sultan, güllerin her rengini, her çeşidini severdi. Keloğlan'a, "Gül yetiştirmesini bilir misin?" diye sordu. Keloğlan, "Bilmeseydim, hiç böyle bir sarayın bahçıvanlığını isteyebilir miydim?" dedi.
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA →	Ertesi sabah, Gülsün Sultan uykudan uyanıp da bahçenin baştan başa pembe güllerle bezendiğini gördü; bir gün evvel, kızıl topraktan başka bir şey görülmeyen saray bahçesi, bu sabah cennetin gül tarlalarına benziyordu. Bir gecede, böyle bir gül tarlasını vücuda getirmek nasıl mümkün olurdu? Gülsün Sultan, büyük bir meraka düştü. Hemen maşlahını omuzuna atarak bahçeye indi. Bahçenin uzak bir köşesinden çok hüznü bir şarkı sesi geliyordu. Oraya yaklaşıncı, Keloğlan'ın kendi kulübesinde türkü söylemekte olduğunu gördü:
GÖRSEL ZEKA →	<u>Aç. gülüm aç desem güller açıyor;</u>
DOĞA/VAROLUŞCU ZEKA →	<u>Saç gülüm saç desem renkler saçıyor;</u>
MÜZİKAL/RİTMİK ZEKA →	<u>Lakin değil hiçbirisi gözümde;</u>
SÖZEL/DİLSEL ZEKA →	<u>Çünkü benim yarım benden kaçıyor,</u>
MÜZİKAL/RİTMİK ZEKA →	Gülsün Sultan –Keloğlan senin sevdiğin çok zalim bir kız olmalı! Bir nefesiyle dünyayı gülistana çeviren senin gibi birsihirbaza nasıl oluyor
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA →	

SÖZEL/DİLSEL ZEKA	→	da gönül vermiyor?
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	→	Keloğlan – Ah, sultanım, Allah sizi bir şefkat meleği diye yaratmış... Siz benim için Allah’a yalvarıveriniz; mutlaka o da gönlünü verir. Gülsün Sultan, ellerini göğse kaldırarak, Keloğlan için dua etti. Duadan sonra Keloğlan’ı daha sevimli, daha nazik görmeye başladı.
DOĞA/VAROLUŞCU ZEKA	→	<u>İkinci sabah, Gülsün Sultan, uyanınca yine pencereden baktı. Bugün de bahçe baştan başa beyaz güllerle donatılmıştı.</u> Hemen maşlahı omuzuna atarak bahçeye indi. Yine şarkı sesleri geliyordu. Keloğlan’ın kulübesine yaklaşınca, şu türküyü işitti:
GÖRSEL ZEKA	→	
MÜZİKAL/RİTMİK ZEKA	→	
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	→	<u>Yarım bana ya hep cefa göstereceğin</u>
SÖZEL/DİLSEL ZEKA	→	<u>Yahut gerçek, tam bir vefa göstereceğin...</u>
MÜZİKAL/RİTMİK ZEKA	→	<u>Gözyaşımın bahçesini sulayayım</u>
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	→	<u>Benim hüznüm ona sefa göstereceğin.</u>
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	→	Bu gün Gülsün Sultan, Keloğlan’ı daha yakışıklı görmeye başladı.
GÖRSEL ZEKA	→	
DOĞA/VAROLUŞCU ZEKA	→	<u>Üçüncü sabah, Gülsün Sultan bahçesinin sarı güllerle bezenmiş olduğunu gördü.</u>
SÖZEL/DİLSEL ZEKA	→	<u>Keloğlan’ın kulübesine gidince, şu türküyü işitti:</u>
MÜZİKAL/RİTMİK ZEKA	→	<u>Ey gülleri seven, sen de bir gülsün.</u>
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	→	<u>Bana karşı gül ki, bahtımda gülsün!</u>
MATEMATİKSEL/MANTIKSAL ZEKA	→	<u>Sorma kimdir yarım o da, sultandır</u>
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	→	<u>Darılmazsan adı onun da Gülsün!</u>
MATEMATİKSEL/MANTIKSAL ZEKA	→	Bugün Gülsün Sultan, başka birisini değil, kendisini sevdiğini anladı.
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	→	Kendi gönlünü yoklayınca, orada da Keloğlan’a karşı bir aşk ateşi alevlenmekte olduğunu gördü. Hemen kararını verdi, Keloğlan’ın yanına gitti: “Ben de seni seviyorum; fakat babam beni sana vermez. Bu memleketten gizlice kaçalım. Başka bir diyara hür, serbest birbirimizin oluruz!” dedi.
MATEMATİKSEL/MANTIKSAL ZEKA	→	Keloğlan, evvelce her ne lazımsa hazırlamıştı. Hemen o gece, saraydan kaçarak yola düştüler. Gündüzleri ormanlarda gizleniyorlar, gece yürüyorlardı. Nihayet, memleketin hududunu aştılar. Artık ele geçmek, yakalanmak korkusu kalmadı. Şimdi, gündüzleri de yürüyorlardı. Bir gün yolda giderken, Keloğlan yerde ağaçtan yapılmış eski, kırık bir tarak gördü. Gülsün Hanım’a, “Bunu al, bohçana koy!” dedi
MATEMATİKSEL/MANTIKSAL ZEKA	→	“Niçin alayım? Bu neye yarar?”
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	→	“Başını taramak için bir tarak lazım değil mi? Bakalım, gideceğimiz yerde bunu bulabilecek misin?”
MATEMATİKSEL/MANTIKSAL ZEKA	→	Gülsün Hanım, tiksinererek tarafı yerden aldı. Bohçasına koydu. <u>Biraz daha yürüdüler. Keloğlan yerde yamalı, yırtık bir peştamal parçası gördü.</u> Gülsün Hanım’a, “Bunu al, bohçana koy!” dedi. Gülsün Hanım, “Niçin alayım?” demesi üzerine, “Hamamda bir peştemala ihtiyacın olmayacak mı? Bakalım, gideceğimiz yerde bunu bulabilecek misin?” dedi. Biraz daha yürüdükten sonra, yerde tenekeden kirli bir

BEDENSEL/ KİNESTETİK ZEKA	→	taş gördü. Gülsün Hanım'a "Bunu da al!" dedi. Gülsün Hanım'ın yine "Niçin alayım?" sualine cevaben, "Hamamda başına su dökmek için bir tas lazım. Bakalım, gideceğimiz yerde bunu bulabilecek misin?" dedi. Gülsün Hanım, bu kirli tası da tiksinererek aldı. Bohçasının bir tarafına sıkıştırdı. Bu suretle, her ikisi de yaya olarak, yürüye-yürüye, Keloğlan'ın baba yurduna geldiler. Keloğlan, Gülsün Hanım'ı sarayın yanında bir kulübeye yerleştirdi. Kendisi, şehzade elbisesi giyerek, saraya gitti. Seyahatte eski aşkıdan kurtulduğunu, şimdi büyük vezirin kızıyla evlenmek istediğini, hemen düğün hazırlıklarına başlanmasını bildirdi. Sarayda düğün hazırlıklarına başlandı.
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA	→	
GÖRSEL ZEKA	→	Şehzade günde bir defa, Keloğlan kıyafetinde sultanın kulübesine geliyordu.
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA	→	<u>Keloğlan, bir gün Gülsün'e dedi ki, "Bu memleketin şehzadesi evleniyor. Sen de dikişçi kadınlar arasında saraya git. Hem elinin emeğine karşı bir ücret alırsın, hem de bir parça ipekli kumaş aşırırsan, doğuracağın çocuğa güzel bir elbise yaparsın!"</u>
KİŞİLERARASI SOSYAL ZEKA	→	
GÖRSEL ZEKA	→	Gülsün, bir dikişçi kadın sıfatıyla saraya girdi. Gelinin çok çirkin bir kız olduğunu gördü.
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	→	Bir zaman, bir saraya gelin olarak geleceğini hatırladı. Bir nar tanesinin ne suretle talihini değiştirdiğini düşündü; fakat o, şimdiki halinden çok memnundu; çünkü, kocasını candan, gönülden seviyordu. Bu anda kocasının söylediği sözler hatırına geldi. Her ne kadar, seciyyesinin, ahlâkının zıttı ise de, nefsinin zorlayarak o sözlere itaat etti. Bir parça ipekli kumaş çarşafının altında sakladı. Şehzade, bir gün evvel baş kalfaya yarın, işçi kadınların da, kumaş çalınmış diyerek yoklama yapılmasını emretmişti. Yoklama yapıldı, aranılan kumaş parçası Gülsün Kadın'ın çarşafı altında bulundu.
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA	→	Kadıncağız bin türlü hakaret görerek,
SÖZEL/DİLSEL ZEKA BEDENSEL/ KİNESTETİK ZEKA	→	zorla, canını kulübesine atabildi
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA	→	<u>. Kocasına işi anlattı. Kocasını, "Bu kere beceriksiz davranmışsın. Bir daha girersen daha ustalıkla aşırırsın!" dedi. Gülsün, manyetizma uykusuna yatırılmış gibi, kocasının her dediğini ihtiyatsız yapıyordu.</u>
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	→	<u>Aşk, bütün iradesini elinden almıştı. Yine sabah, Keloğlan, "Bugün yakınımızdaki hamama git!" dedi. Gülsün, tasını, tarağını toplayarak hamama gitti. Meğer, o gün sarayın bütün hanımları da hamamda imişler. Şehzade bir tepsinin içine bir parça altın, bir parça şeker, bir gül, bir diken, bir nar tanesi koyarak baş kalfayla hamama gönderdi.</u>
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA	→	"Hanımlardan hangisi bu tepsideki bilmeceye cevap verirse, şehzade, onu alacaktır deyiniz ve fakir olsun, zengin olsun mutlaka her hanıma bu tepsiyi gösteriniz!" dedi. Cariyeler, tepsiyi hamamdaki bütün hanımlara gösterdiler. Hiçbirisi bilmeceyi anlayamadı. Nihayet, hamamda Keloğlan'ın karısı Gülsün Kadından başka kimse kalmadığını görünce, ona da göstermeye mecbur oldular; çünkü, şehzade, fakir olsun zengin olsun her kadına gösterilmesini emretmişti. Tepsiyi, Keloğlan'ın karısına da gösterdiler. Kadıncağız ihtiyatsız şu sözleri söyledi:
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA	→	

KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	→	<u>Altun gibi azızdım</u>
SÖZEL/DİLSEL ZEKA	→	<u>Şeker gibi lezızdım</u>
MÜZİKAL/RİTMİK ZEKA	→	<u>Saltanat ağacında</u> <u>Yetiştirilmiş tek filızdım</u>
SÖZEL/DİLSEL ZEKA	→	<u>Naz bağında gül iken</u> <u>Oldum bir kaba diken</u> <u>Sebeup bir nar tanesi</u> <u>Keloğlana vardım ben</u>
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA	→	Cariyeler unutmamak için bu sözleri yazdılar. Şehzadeye götürdüler. Şehzade, “Alacağım kız işte budur!” dedi. Derhal, cariyeler Gülsün Hanım’ı, gelin sultana hazırlanan kulübeye götürdüler. Kadıncağız, kırık tarağıyla tasından, yırtık peştamalından bir türlü vazgeçmek istemiyordu. Cariyeler bunları elinden alarak bir tarafa attılar; beline sultanlara mahsus bir peştamal sardılar. Saçlarını fil dışından elmas taraklarla taradılar. Başına altun taslarla su döktüler. Güzelce yıkadıktan sonra ipekli havlulara sararak hamamdan çıkardılar. Gelin sultan için yapılan elbiseleri ona giydirdiler. O, istemiyor, “Ben Keloğlan’ın karısıyım. Beni, yanlış olarak başkasına benzettiniz!” deyip duruyordu.
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	→	<u>“Ben Keloğlan’ın karısıyım. Beni, yanlış olarak başkasına benzettiniz!” deyip duruyordu.</u>
GÖRSEL ZEKA	→	<u>Cariyeler büyük bir nezaket ve hürmetle onu, altun arabaya bindirdiler; saraya götürdüler. Doğru şehzadenin odasına çıkardılar.</u>
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	→	<u>O ağlıyor, “İstemem, istemem, Keloğlan’dan başka kimseyi istemem!” diyordu.</u>
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA	→	<u>Bu anda şehzade geldi. Gülsün Kadın, ona da, “Ben evli bir kadınıym. Keloğlan’ın karısıyım. Onu seviyorum. Kim olursa olsun başkasını istemem!” dedi. Şehzade dedi ki, “Madem ki sen Keloğlan’dan başkasını istemiyorsun, işte ben de bir Keloğlan olacağım!”</u> . Derhal, duvardaki bir dağarcıktan eski bir işkembe çıkardı. Başına taktı. Keloğlan’ın yırtık hırkasını da çıkararak sırtına geçirdi. Bu kıyafetle Gülsün Hanım’ın önünde durdu.
SÖZEL/DİLSEL ZEKA	→	<u>Kadıncağız, sevgilisi olan Keloğlan’ı karşısında görünce, şimdiye kadar bir Keloğlan zannettiği kocasının, nar tanesini yiyen şehzade olduğunu anladı. Şehzade, “Nasıl!” dedi, “şimdi artık beni isteyecek misin?”</u>
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA	→	<u>Gülsün Hanım, “Evet, şimdi isterim; çünkü sen bir şehzade iken seninle hiç görüşmeyerek, hiç tanışmayarak evlenecektim. Keloğlanı ise gördüm, konuştum. Çehresinin çirkinliğine bakmayarak sevdim. Eğer Keloğlan’ın bu düzme çirkinliği altında güzel bir şehzade saklı ise, bundan dolayı teessüf edecek de değilim. Güzel ruh, güzel çehre ile beraber olursa, nimet nimet üstüne demektir. Şimdi, şehzadem, senden bir şey soracağım. Bir nar tanesinden dolayı beni affedecek misin?”</u>
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	→	<u>Şehzade, “Hayır, afv isteyecek benim; çünkü sana bu kadar eziyetleri çektirdim. Seni bu kadar hakaretlere uğrattım. Bilmem sultanım, bu cinayetlerimi affedebilecek misin?”</u>
SÖZEL/DİLSEL ZEKA	→	

MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA →	Sultan, “O halde, birbirimizle ödeşmişiz sayalım. Geçmişini unutalım. Bizim için hayat, asıl bundan sonra başlayacak. Nasıl şehzadem, bundan sonra birbirimizi hep seveceğiz değil mi? hele ilk çocuğumuz dünyaya gelirse, bahtiyarlığımız iki kat olacak; o vakit yeniden kırk gün kırk gece düğün yapacağız, değil mi?”...
-----------------------------------	--

Masaldaki Değerler:

- Erdem değerlerinin kazanılması (Bir nar tanesini yerden alıp yiyen şehzadenin asil olamayacağı, yerden alınmış pis tarak, tas gibi eşyaların kullanılmayacağı, keloğlanla evliyken şehzadeyi sevmemesi...).
- Hayatı doğru yaşama ilkesinin kazanılması (Şehzade olmasına rağmen doğru bulmadığı için evlilikten vazgeçmesi, menfaatler peşinde koşmaması...).
- Duygularını tartabilmesi ve ne istediğini bilmesi (Kişiliğın statüden daha önemli olduğunu anlaması).
- İletişim kurma.
- Soyuttan somuta, somuttan soyuta düşünebilme becerisini kazanabilmesi (Tepsi içinde bir parça altın, bir parça şeker, bir diken, bir nar tanesi koyarak, altın gibi azıddım, şeker gibi lezizdim, saltanat ağacında yetişmiş tek filizdim, naz bağında gül iken, oldum bir diken, sebep bir nar tanesi, keloğlanla vardım ben).

Masallar aynı zamanda problem ve alt problem çözmeye de bireyin gerçek sorunlarla yüz yüze gelmeden, sorun çözebilir hale gelmesini sağlar. Örneğın;

* **Problem:** Bu masalı okuyan bir çocuk, gerçek hayatta karşılaşabileceğı kişilikleri masalda değerlendirebilir mi?

“*yerden bir nar tanesi alıp da ağzına atan bir insanın bir şehzade olsa bile, nazik ve kibar bir adam olamayacağına hükmetti*”

Alt Problemler:

- Bu masalı okuyan bir çocuk, gerçek hayatta karşılaşabileceğı kişiliklerin eylemlerinden değerlendirme yapabilir mi?
- Bu masalı okuyan bir çocuk, gerçek hayatta karşılaşabileceğı kişiliklerin ifadelerinden değerlendirme yapabilir mi?

* **Problem:** Bu masalı okuyan bir çocuk, gerçek hayatta istediklerini elde etme konusunda kendinden emin olur mu?

“*Gülsün Sultan Keloğlan’a ‘Gül yetiştirmesini bilir misin?’ diye sordu. Keloğlan, ‘Bilmeseydim hiç böyle bir sarayın bahçivanlığını isteyebilir miydim?’ dedi.*”

Alt Problemler:

- Bu masalı okuyan bir çocuk, gerçek hayatta kendini iyi tanıyıp isteklerinden emin olur mu?
- Bu masalı okuyan bir çocuk, karar verme yetisini geliştirir mi?

ÇOKLU ZEKA ALANLARI	KEŞİŞ, NE GÖRDÜN?
DOĞA/VAROLUŞCU ZEKA	Fakir bir kadının üç kızı vardı. Bunlar her gün pamuk eğirirler, bükürler, iplik yapıp satarlardı.
MATEMATİKSEL/MANTIKSAL ZEKA	Başka bir gelirleri olmadığı için, yalnız bu işten kazandıkları az bir para ile geçinirlerdi. Bükülen ipliği günde bir kız çarşıya götürürdü. O günde sıra küçük kıza gelmişti. Sabah erken küçük kız ipliği çarşıya götürdü, sattı. Evine dönerken, bir yahudinin elinde satılık bir tavuk gördü. Kız, bu tavuğu dört kuruşa satın aldı. O gün ki kazançları beş kuruştı; elinde bir kuruş kaldı. Bununla bir mum satın aldı; evine döndü. Kardeşleri küçük kıızı karşıladılar. Elinde bir mumla bir tavuk gördüler. Ne ekmek, ne de katık getirmemişti.
GÖRSEL ZEKA	“Bu tavuğu ne yapacağız; ekmek paramızı buna verdin, bizi bu gece aç bıraktın”
SÖZEL/DİLSEL ZEKA	diyerek küçük kardeşlerini azarladılar. Küçük kız, hiç sesini çıkarmadı. Tavuğu kömürlüğe koydu. Kömürlüğün kapısını kaparken tavuk dışarı fırladı. Kız, tavuğu yakalayayım diye önünü kesmek istedi; fakat tavuk evin kapısından da fırlayarak kırlara doğru uzaklaşmaya başladı. Tavuk koştu; kız koştu. Koşa-koşa bir ormanın içine daldılar. Akşam olmuş, ortalık kararmıştı. Tavuk, bir kapının önünde durdu. Kapı kendi kendine açıldı. Tavuk, içeri girdi, kız da girdi.
KİŞİLERARASI SOSYAL ZEKA	<u>Baktı ki bağ bağıştan, gül gülistan, havuzlar akıyor, güller açmış, bülbüller şakıyor. Yemişin yaşı ağaçta, kurusu yerde... Cennet gibi güzel bir yer... Biraz daha ileri gitti. Geniş bir açıklıkta üç çadır kurulmuştu: birincisi zümrütlü, ikincisi elmaslı, üçüncüsü incili idi</u>
GÖRSEL ZEKA	Kız, bu güzel yerden çok hoşlandı. Çadırların içine baktı. Çadırların her birinde bir altın karyola vardı. Her karyolanın üstünde beyaz ipekli kumaşlardan bir yatak vardı.
SÖZEL/DİLSEL ZEKA	Ondan başka her çadırda bir mermer masa, birkaç sandalye ve daha bunlar kabilinden eşya vardı. Her çadırın bir köşesinde daha yeni vurulmuş av kuşları vardı; lakin ortada insan olmak üzere hiç kimse yoktu.
MÜZİKAL/RİTMİK ZEKA	Kız, iptida, sabahtan beri dağınık duran yatakları yaptı. Ortalığı sildi, süpürdü, temizledi. Sonra, kuşları yolarak temizledi. Mutfakta pişirdi. Her birinin sofrasını ayrıca hazırlayarak yemeğini, suyunu, kahvesini yerli yerine koydu. Bütün bu işleri yaptıktan sonra, sık ağaçların arasında saklandı.
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	Akşam olunca çadırlara üç genç şehzade geldiler, çadırlarına girdiler. Her şeyi hazır buldular. Büyük şehzade dedi: “Ortanca kardeşim hazırlamış”; ortanca dedi: “Küçük kardeşim hazırlamış!”. Buraya yabancı bir adamın girebilmesi hiç hatırlarına gelmiyordu. Zira burası, ormanın en sık, en izbe bir yeri idi. Burayı hiç kimse bilemezdi.
GÖRSEL ZEKA	Sabah oldu. Üç kardeş, atlarına bindiler, ava gittiler. Kız, bunların gittiğini görünce, gizlendiği yerden çıktı, ortalığı topladı, yatakları yaydı. Her tarafı sildi, süpürdü. Yeni gelen av kuşlarından yemekler yaptı. Her birinin yemeğini, suyunu, kahvesini hazırladı. Tam gelecekleri vakit, yine saklandı. Bu hal birkaç gün devam etti. Üç kardeş, artık bu işleri yapanın kendilerinden başka bir adam olduğunu anlamışlardı. Bir gün, oturmuş konuşuyorlardı; bu işleri yapan kimdir diye
MATEMATİKSEL/MANTIKSAL ZEKA	
MATEMATİKSEL/	

MANTIKSAL ZEKA	→	düşünüyorlardı. Büyük şehzade dedi: “Yarın, ben burada kalırım. Bir tarafta gizlenip gözetlerim. O zaman işimizi gizlice yapan her kimse anlaşılacak olur!”. Sabah oldu. Öteki kardeşler gittiler. Büyük kardeş çadırında kaldı. Bir tarafta gizlendi, bekledi... bekledi, ne gelen var ne giden!... Nihayet uykusu niyetine galebe çaldı. Derin bir uykuya daldı. Kız, şehzadenin uyuduğunu görünce, meydana çıktı. Yine yatakları yaptı, ortalığı sildi, süpürdü. Her tarafı temizledi. Bütün işleri bitirdikten sonra eski yerine saplandı. Akşam oldu, büyük şehzade uyandı. Yine her şeyi hazırlanmış gördü. Kardeşleri geldiler, sordular. Uyuya kaldığını, bir şey göremediğini söyledi. Ertesi gün ortanca kardeş kaldı. O da nihayete kadar bekleyemedi, uyudu. En sonra sıra küçük kardeşe geldi. Büyük kardeşler gittiler. Küçük kardeş parmağını yarıdı. İçine tuz koydu. Kendisini uykuluğa verdi. Yalandan uyur gösterdi. Kız küçük şehzadenin de gerçekten uyuduğuna inandı. Gizlendiği yerden çıktı. Yatakları yaptı, ortalığı sildi, süpürdü, yemekleri pişirdi. Her işi bitirdi. Tam saklanacağı zaman küçük şehzade kızın kolundan tuttu, dedi:
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA	→	“İn misin, cin misin?”
SÖZEL/DİLSEL ZEKA	→	“Ne inim, ne de cinim, sizin gibi bir insanım!”
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA	→	Kız, bütün başına gelenleri şehzadeye anlattı. Sonra bu sözleri söyledi: “Niçin beni gözetlediniz. Ben gizli kalmalı idim. Şimdi beni kardeşleriniz de görecek!” “Seni benim çadırıma götürüyüm. Oraya kardeşlerim gelmezler. Biz hiç birbirimizin çadırına girmeyiz. Onlar seni görmezler. Ben de bir şey görmedim derim”
KİŞİLERARASI SOSYAL ZEKA	→	Bu iki genç aralarında kararlarını verdiler. Bugünden itibaren, kız, küçük şehzadenin çadırında gizlendi. Akşam kardeşleri geldiler; “Ne gördün?” diye sordular. “Hiçbir şey görmedim. Belki Gaib’den bir adamdır. Gözlere görünmüyor. Bize zararı dokunmasın. İsterse daima gizli kalsın!” dedi. Büyük kardeşler, “Pekiy!” dediler. Bir daha gizli adamın kim olduğunu anlamaya kalkışmadılar. Bir zaman böyle geçti. Kız her daim hizmetlerini görüyordu. Bir gün padişah, büyük bir devletle harp etmeye karar verdi. Oğullarının yanına atlılar gönderdi. Onları birer ordunun kumandanlığına çağırıyordu. O gece üç kardeş gizlice konuşular,
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA	→	sabah gayet erken yola çıkmaya karar verdiler. Sabah erken öteki şehzadeler hazırlanmıştı. Küçük şehzade çadırına girdi. Kız uyuyordu; uyandırmadı.
GÖRSEL ZEKA KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	→	<u>Bahçeden koparmış olduğu güllerle, yatağın içini, dışını donattı. Bir mektup yazdı. Yastığının üstüne koydu. Çıktı gitti.</u>
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA	→	Biraz sonra, kız uyandı. Şehzadeyi çadırda görmedi. Çadırın aralığından dışarı baktı. Öteki çadırlar da meydanda yoktu. Yatağa döndü. O zaman yatağın güllerle donatılmış olduğunu gördü. Bu sırada, yastık üzerindeki mektup da gözüne ilişti. Mektubu okudu: cepheye gitmek üzere olduğu için kendini götüremediğini, harp bitince yine yanına geleceğini yazıyordu. <u>Kız, bu felaketten çok müteessir oldu. “Ben, artık burada kalamam. O nereye giderse ben de arkasından giderim”</u>

KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA BEDENSEL/ KİNESTETİK ZEKA	→	dedi; dışarı çıktı. Atların izini yoklayarak yürümeye başladı. Bir saat kadar yürüdükten sonra, yolda bir keşişe rast geldi. Keşişe şu sözleri söyledi:
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA GÖRSEL ZEKA KİŞİLERARASI SOSYAL ZEKA	→	“Sen elbiseni bana ver, ben de gerek elbisemi, gerek elmaslarımı, mücevherlerimi hep sana vereyim!” “Ben kadın kıyafetiyle nereye gidebilirim?” “Bak, karşıda bir orman var. Oraya gidersin. Ağaçların sık yerinde bir kapı görürsün. Kapıyı aç, içeri gir! Güzel bir bahçenin ortasında bir incili çadır görürsün. Çadırın içinde bir kişilik bir yatak ile istirahat lazım olan her şey var. Bundan başka, çok miktarda altun, elmas, inci var burada ihtiyacın olan herşeyi hazır bulacaksın!”
BEDENSEL/ KİNESTETİK ZEKA	→	Kızla keşiş, elbiselerini değiştirdiler. Kız, keşiş kıyafetine girdi. Bir saat kadar yürüdü. İleride üç şehzadenin bir ağaç altında oturduklarını gördü. Bunların yanına gelerek selam verdi, oturdu. Şehzadeler, atlarına binip yola düşünce bu da beraber yürümeye başladı.
BEDENSEL/ KİNESTETİK ZEKA	→	Küçük şehzade en gerideydi; kızın ne halde olduğunu düşündüğü için çok meraklıydı. Kendi kendine, “Hele şu keşişe sorayım. Belki kıza dair bir haber alırım” diyerek keşişe sordu:
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	→	Küçük şehzade, “Keşiş, ne gördün?”. Keşiş,
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA SÖZEL/DİLSEL ZEKA MÜZİKAL/RİTMİK ZEKA	→	“ <u>Yar yatar gördüm</u> <u>Gül kocar gördüm</u> <u>Nazlısından ayrılmış</u> <u>Kendini göçer gördüm!</u> ”
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA	→	Bu sözler şehzadenin hoşuna gitti. Kızı yalnız bırakmıştı. Babasının emrini bozamazdı. Kızı beraber götürmekte kabil değildi. Yalnız bıraktığına çok müteessirdi.
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	→	Canının sıkıntısından yol boyunca hep, “Keşiş, ne gördün?” diye sorardı. Keşiş de aynı sözleri tekrarlardı. Keşişin yaya yürümesine, küçük şehzadenin gönlü kail olmadı.
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	→	Atına bir saat keşişi bindiriyor, bir saatte kendisi biniyordu. Böylelikle yol alıyorlardı. Büyük kardeşleri bu hali göreberek kızıyorlar, “Keşişi neden başına bela ettin?” diyorlardı. Nihayet, babalarının memleketine geldiler. Küçük şehzade, keşişe bir dükkan açtı. Eski halılar, eski çiniler ve sair antika şeyler satmaya başladı. Şehzade, her gün keşişin yanına geliyor, “Keşiş, ne gördün?” diye soruyor, o da aynı sözleri tekrarlıyordu.
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA	→	Korkulan harp, siyasi tedbirler sayesinde bir sulh muahedesiyle kapandı. Padişah, harp meselesini ortadan kaldırınca, oğullarını evlendirmeye karar verdi. Büyük şehzadeye, büyük vezirin kızını, küçüğe küçük vezirin kızını alıyordu. Düğün kuruldu. Şehzade, dükkana geldi. Keşişin yanına oturdu.
KİŞİLERARASI SOSYAL ZEKA	→	Şehzade, “Bugün düğünümüz var, mutlaka sen de geleceksin!”
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	→	Keşiş, “Benim düğüne gitmek adetim değildir.
MATEMATİKSEL/		İşimi bırakamam; fakat bir ihtiyar annemle bir kız kardeşim var. Mü-

MANTIKSAL ZEKA	→	saade ederseniz, onları göndereyim.” “Çok iyi olur. Heman şimdi git, gönder!” Sonra, yine sordu: “Keşiş, ne gördün?” Keşiş (hiddetle), “Şehzadem, artık evleniyorsun, daha bu sözü unutmayacak mısın?”
SÖZEL/DİLSEL ZEKA KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	→	<u>Yar yatar gördüm, gül kocar gördüm. Nazlısından ayrılmış, kendini göçer gördüm!”</u>
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA	→	Keşiş, heman evine gitti. Kira ile evinde oturduğu koca karıya, “Şimdi, beraber düğüne gideceğiz, hazır ol!” dedi. Sandığından bir kat güzel düğün elbisesi çıkardı. Bu hanım elbisesini giyerek koca karının yanına geldi.
GÖRSEL ZEKA	→	Koca karı (hayretle), “Seni görenler, çirkin bir keşiş sanıyorlar. Halbuki sen dünyada güzellikte eşi olmayan bir kız imişsin!”
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA	→	“Şimdi düğüne gideceğiz. Sen keşişin annesi olacaksın. Ben de onun kız kardeşiyim diyeceğim. Demek ki senin kızın olacağım.”
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	→	“Oh, ne kadar iyi! Senin gibi güzel bir kıza, yalan olsa bile anne olmaya can atarım, kızım!”
GÖRSEL ZEKA	→	Meğer kız gerçekten dünya güzeliymiş. Düğünde herkesin gözü bu kıza bakıyordu; hatta, şehzadenin annesiyle sultanın annesi gizlice konuştular: “Gelin çok çirkindir, şehzade beğenmez de babasının evine giderse, hem çok ayıp olur, hem de düğünün hiç tadı kalmaz!”
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA	→	“Bu gece şehzadeyi aldatmaktan başka çare yok.... Keşişin kız kardeşini gelin diye odasına koyarsak bu gece, şehzadenin gözleri kamaşır. Sonra, karısına da aynı gözle bakacağından onu da güzel görür”
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	→	Bu işi kararlaştırınca, gelinin elbiselerini keşişin kız kardeşine giydirdiler. Elmasların, incilerini ona taktılar. Kızı bu kıyafetle gelin odasına koydular. Şehzade gelini görünce, içinden bir ah çekti; zira, ormanda bıraktığı sevgilisinin tıpkısı idi. Sanki bir elma ikiye bölünmüş, yarısından o kız, diğer yarısından da bu kız vücuda gelmişti. Hem seviniyor, hem de kederleniyordu. Ötekine vefasızlık ettiği için, vicdan azabı duyuyordu. Küçük vezirin kızı da ona benzediği için kendini pek bahtiyar sayıyordu. Bu sırada, gelinle güveye büyük bir tepsi içinde gece yemişleri getirildi; elma, armut, şeftali, ayva, üzüm gibi yaş yemişlerin hepsinden vardı. Cariyeler, tepsiyi bir altın masa üzerine koydular. Sultanla şehzade karşılıklı olarak yemiş masasının birer tarafında oturdular. Sultan bir elma soyuyordu. Nasılsa azacık parmağını kesti; şehzade, heman incili mendiliyle, sultanın kesilen sol elini bağladı. Sağ elinin parmağına da dünyada daha bir eşi bulunmayan zümrüt yüzük taktı.
GÖRSEL ZEKA	→	Sabah olunca, kız evine geldi. Keşiş kıyafetine girip, dükkana gitti. Biraz sonra, şehzade de oraya geldi. Şu yolda konuşmaya başladılar:
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA	→	“Nasıl, şehzadem, çok memnun musunuz?”
GÖRSEL ZEKA	→	“Evet, keşiş çok memnunum, sultan hanım, kaybettiğim güzele çok benziyor; fakat ötekinin halini düşündükçe, cehennem azapları içinde kalıyorum. Şimdi yine söyle bakalım, keşiş, ne gördün?”
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	→	“Aman şehzadem, evlendin, o kızcağızı büsbütün bıraktın da, hala

KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA	→	söyle diyorsun. Ben artık vaktiyle gördüğüm o hazin manzaraları sana söylemeyeceğim. Sen de olanı biteni tamamiyle unut! Zaten erkekler sevgililerine verdikleri sözleri çabuk unuturlar.”
GÖRSEL ZEKA	→	Bu anda keşiş, gözlerinde beliren iki damla yaş, şehzadeden gizlemek için, elini yüzüne tutmak istedi. Şehzade, birden bire keşişin parmağındaki emsalsiz zümrüt yüzüğü gördü:
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA	→	“Aman keşiş, bu zümrüt sana nereden? Ben bunun aynısını bu gece sultan hanıma verdim. Bunun başka bir eşini de hiçbir padişahın hazinesinde bulmak kabil değildir!”
GÖRSEL ZEKA	→	Keşiş, yüzüğü gizlemek için sağ elini indirdi. Yine gözlerinin yaşını gizlemek üzere bu defa sol elini kaldırdı. Şehzade, bu elde de kendi adının ilk harfini taşıyan incili mendili gördü:
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA	→	“Aman, keşiş, bu mendil benim mendilim... Bak, köşesinde adımın ilk harfi de işlenmiş... Bu mendili, dün gece sultan hanımın eline ben bağladım. Bu yüzükle, bu mendil nasıl oluyor da senin yanında bulunuyor; yoksa sen bunları çaldın mı?”
KİŞİLERARASI SOSYAL ZEKA	→	“Şehzadem, ben bunları çalmadım. Hırsızlıkla da hiçbir alakam yok... Şimdi sultan hanıma mahsus olan bu şeylerin benim elime ne suretle geçtiğini anlatmak lazım geliyor... Bunun için büyük yorgunluklara hacet yok... Başımdaki keşiş şapkasını çıkarıp attığım gibi, bütün sırlarım faş olacaktır!” Bu sözleri söyleyerek başındaki keşiş şapkasını çıkardı, attı. Derhal, şapka altında gizlediği güzel lapiksa saçları omuzlarına döküldü. Şehzade, bir bakışta hem ormanda gördüğü eski nişanlısını, hem gelin odasında gördüğü yeni sevgilisini tanıdı. Meğer her ikisi de keşişin şapkası altında gizliymiş... Heman saraya haber gönderdi... Vezirin kızı babasının evine gitti. Yeniden kırk gün kırk gece düğün yapıldı. Yediler, içtiler, muratlarına geçtiler.

Masaldaki Değerler:

- Girişimcilik ve ticaret becerisi verme (İplik satıp, erzak alma ve erzak yerine tavukla mum alma).
- Güzelliklerin cazibesi ve tasviri doğaya dikkat çekme (Bağ bağıştan, gül gülistan, havuzlar akıyor, güller açmış, bülbüller şakıyor. Yemişin yaşı ağaçta, kurusu yerde, cennet gibi güzel bir yer).
- Erkekler ve kadınların fiziksel özelliklerine göre iş paylaşmaları (Üç şehzadenin atına binip ava gitmesi, kızın temizlik ve yemek yapması, ancak kadın bununla birlikte ticaret de yapar).
- Spor becerilerine dikkat çekme (Şehzadelerin atlarına binip ava gitmesi).
- Özel hayata sahip çıkma (Şehzadenin evliliğini kardeşlerine bile söylememesi).

- Sevgide vefa, özveri ve sadakat duygularının verilmesi (kızın savaşa giden şehzadenin peşinden gitmesi, ona sadık kalması, şehzadenin başkasıyla evlenmek istemesine rağmen özveriyle sabretmesi).

* **Problem:** Bu masalı okuyan bir çocuk, hayatta sabır, hoşgörü, özveri değerlerini öğrenir mi?

“Kız bu felaketten çok müteessir oldu. ‘Ben artık burada kalamam. O nereye gidersen ben de arkasından giderim.’ dedi, dışarı çıktı. Atların izini yoklayarak yürümeye başladı. Bir saat kadar yürüdüktan sonra yolda bir keşişe rast geldi.”

Alt Problemler:

- Bu masalı okuyan çocuk, erdem değerleri kazanır mı?
- Bu masalı okuyan çocuk, sosyal ilişkilerinde daha başarılı olur mu?

* **Problem:** Bu masalı okuyan bir çocuk, hayatta girişimcilik becerisi kazanır mı?

“Sabah erken küçük kız ipliği çarşıya götürdü, sattı. Evine dönerken bir Yahudinin elinde satılık bir tavuk gördü. Kız bu tavuğu dört kuruşa satın aldı. O günkü kazançları beş kuruştı; elinde bir kuruş kaldı. Bununla bir mum satın aldı; evine döndü.”

Alt Problemler:

- Bu masalı okuyan bir çocuk, yaşamak için çalışmak ve para kazanmak gerektiğini öğrenir mi?
- Bu masalı okuyan bir çocuk, ticaret hayatı konusunda fikir sahibi olur mu?

COKLU ZEKA ALANLARI	MİR MEHMET VE ALTI KARDEŞİ
SÖZEL/DİLSEL ZEKA →	<p>Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, pireler berber iken karşı hamam içinde.</p> <p>Zamanın birinde, büyük bir şehirde, bir padişah yaşarmış. Ünü şanı her tarafa yayılan bu padişahın yedi oğlu varmış ve yedisi de bekarmış. Gel zaman git zaman, günün birinde padişah ölmüş. Yedi kardeş de aralarında toplanarak evlenmeye karar vermişler. En küçükleri olan Mehmet, yörede yiğitliği ve yürekliliği ile tanınmış. Herkes onu “Mir” lakabıyla anarmış. Mir Mehmet kardeşlerine, “Bizim evleneceğimiz kızlar da kardeş olsunlar, böylece ailemiz dağılmaz, hep bir arada yaşarız” demiş. Bu öneriyi yerinde bulan oğlanlar, nasıl ederiz de aklı başında yedi kız kardeş buluruz diye, düşünmeye başlamışlar. Babalarının ölümünden sonra, bu şehirde kalamayacaklarını anlayan kardeşler, başka bir şehirde oturan amcalarının yanında kalmak üzere yola çıkmışlar. Oraya varışlarının üçüncü gününde amcaları onlara, “Sizin bir derdiniz mi var?” diye sormuş. Onlarda evlenme konusundaki düşüncelerini anlatmışlar. Bunun üzerine amcaları, “Şu düşündüğünüz şeye bakın hele. Benim yedi tane kızım var, alın onları götürün, yalnız yolda giderken asla Üç Yayla’da konaklamayın” demiş.</p> <p>Çok sevinen kardeşler, gereken yol hazırlığını tamamlayıp, amcalarının yedi kızını da alarak yola çıkmışlar. <u>Az gidip uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, sonunda gece bastırırken, amcalarının asla kalmayın dediği yaylada gecelemişler.</u> Mir Mehmet’in bütün uyarılarına rağmen de orada gecelemeye karar vermişler. Kardeşlerine söz dinletmeyen Mehmet, uyumayarak nöbet tutmaya başlamış. Gecenin bir vaktinde, tüyler ürperten korkunç bir ejderha gelip, oğlanın karşısına durmuş ve “Benim kuş uçmaz, kervan geçmez yaylamda nasıl olurda konaklarsınız!” diyerek bağırıp Mir Mehmet’in üzerine yürümüş. Sabaha kadar ejderha ile dövüşen oğlan, sonunda onu öldürerek yanlarındaki dereye atmış.</p> <p>Sabah olunca, her şeyden habersiz uyuyan kardeşlerine de hiçbir şey söylememiş ve onlarla beraber yola devam etmiş. Gün batarken ikinci yaylaya ulaşmışlar ve Mehmet’in dışında herke yine yatıp uyumuş. Gecenin bir yarısında, birincisinden daha korkunç bir ejderha çıkıp gelmiş ama, oğlan sabaha kadar dövüşerek bunu da öldürmüş. sabah olunca yine kardeşleriyle birlikte yola devam etmiş.</p> <p>Akşama kadar yürüdüktan sonra da hava kararırken, üçüncü yaylaya ulaşmışlar ve yatıp uyumuşlar. İki gecedir uykusuz ve yorgun olan Mir Mehmet de bir zaman nöbet tuttuktan sonra uykuya yenilmiş ve sızıp kalmış.</p> <p>Gecenin bir yarısında çıkagelen bir azgın ejderha Mehmet’in boğazına sarılıp, “Yörede sözü edilen kahraman sen misin” diye sormuş. O da “Benim” deyince, “Öyleyse git ve sana tarif edeceğim ülkenin kralının</p>
GÖRSEL ZEKA →	
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA →	
KİŞİLERARASI SOSYAL ZEKA →	
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA →	
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA →	
SÖZEL/DİLSEL ZEKA BEDENSEL/ KİNESTETİK ZEKA →	
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA →	
DOĞA/VAROLUŞCU ZEKA →	
BEDENSEL/ KİNESTETİK ZEKA →	
DOĞA/VAROLUŞCU ZEKA BEDENSEL/ KİNESTETİK ZEKA →	
BEDENSEL/ KİNESTETİK ZEKA →	
DOĞA/VAROLUŞCU ZEKA →	
KİŞİLERARASI →	

SOSYAL ZEKA		kızını al gel. Sana ancak o zaman inanırım” demiş. Sabah olunca, kardeşlerine ve amca kızlarına, uzun bir yolculuğa çıkacağını söyleyen Mehmet, dönüp dönmeyeceğini de bilmediğini belirterek herkesle vedalaşıp yola koyulmuş.
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA	→	Dere tepe giderken küçük bir akarsunun karşısına geçemeyen karıncaların telaşını görerek, hemen kılıcını çıkarıp, suyun üzerine uzatmış ve karıncaların karşıya geçmelerine yardımcı olmuş. Bu adamın Mir Mehmet olduğunu anlayan karıncalar da ona iki tüy vererek, “Ne zaman başın sıkışırsa bu iki tüyü birbirine sürt, biz gelir sana yardım ederiz” demişler. Karıncalardan ayrılıp yoluna devam eden oğlan giderken, denizlerin sularını kurutabilecek kadar çok su içebilen bir adama rastlamış.
KİŞİLERARASI SOSYAL ZEKA	→	Adam, bu yolcunun Mir Mehmet olduğunu öğrenince, “Her zaman sana hizmet etmeye hazırım, ne zaman başın sıkışırsa beni ara” demiş. Yine yoluna giden oğlan, bu kez de çok obur ve çok güçlü bir adama rastlamış. O da kendisine yardım edebileceğini söylemiş.
BEDENSEL/ KİNESTETİK ZEKA	→	Mir Mehmet sonunda ejderhanın tarif ettiği ülkeye varmış ve kralın huzuruna çıkıp, kızını istemiş. Oğlanı dinleyen kral, bıyık altından gülerek, ona bazı şartlarının olduğunu söylemiş ve bunları şöyle sıralamış. “Bir: Sana üç tandır fırın ekmeği getireceğim, bunların hepsini bir oturmada yiyeceksin. İki: Üç araba odunu ateşe vereceğim sen bu yangını bir çırpıda söndüreceksin. Üç: Arpa, mercimek ve buğday karışımı üç araba tahılı bir gecede birbirinden ayıracaksın.” Çaresiz kalan oğlan bu şartları kabul etmiş etmesine ya, bir yandan da bu işi nasıl başaracağını düşünüyormuş. Ertesi gün, kralın önüne koyduğu üç fırın ekmeğin başına oturmuş ama, bitirmesinin mümkün olmadığını görmüş. Tam o sırada aklına, yolda rastladığı obur ve güçlü adam gelmiş. Hemen çağırarak bütün ekmeği yemesini istemiş. Ateşi de yine yolda rastladığı çok su içebilen adama söndürmüştü. Sıra, tahılların ayrılmasına gelince de hemen karıncaları çağırması ve onlar bir gecede bu üç araba tahılı ayırıp, ayrı ayrı kümeler halinde yığmışlar.
KİŞİLERARASI SOSYAL ZEKA	→	Bütün bu olup bitenler karşısında şaşkınlığa düşen kral, sonunda kızını Mir Mehmet’e vermek zorunda kalmış.
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	→	Kızı alıp ülkesine dönen oğlanı, herkes büyük bir sevgiyle karşılamış. Bütün kardeşler, geri kalan ömürlerini mutluluk içinde yaşamışlar.
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA	→	
MATEMATİKSEL/ MANTIKSAL ZEKA	→	
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA	→	
KİŞİLERARASI SOSYAL ZEKA	→	

Masaldaki Değerler:

- Statü ve ün kazanmanın beceriyle gerçekleşebileceği (En küçükleri olan Mehmet, yörede yürekliliği ile tanınmış, herkes onu Mir lakabıyla anmış).
- Uyarılara dikkat etme (amcasının üç yaylada konaklamayın sözlerini dikkate alma).
- Tedbirli olma (Parmağını kesip tuz basma ve uyanık kalma).

- Tehlikelerden kaçmayıp mücadele etme (Ejderhalarla mücadele edip, kurtulması).
- Faydalı olma ve iyilik yapma duygusunu geliştirme (Karıncalara, çok su içen ve çok obur adama yardımları).
- Dayanışma (Karıncaların, çok su içen ve çok obur adamların Mir Mehmet'e destekleri).

* **Problem:** Bu masalı okuyan çocuk, aile ve kardeşlik kavramlarını kazanır mı?

“ Mir Mehmet kardeşlerine ‘Bizim evleneceğimiz kızlar da kardeş olsunlar, böylece ailemiz dağılmaz, hep bir arada yaşarız’ demiş.”

Alt Problemler:

- Bu masalı okuyan çocuk, aile kavramına değer verir mi?
- Bu masalı okuyan çocuk, kardeşlik duygularını geliştirir mi?

* **Problem:** Bu masalı okuyan çocuk, hayatta risk ve tehlike ile karşılaşabileceğini öğrenebilir mi?

“ Az gidip, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler. Sonunda gece bastırırken, amcalarının asla kalmayın dediği yaylada gecelemişler. Mir Mehmet'in bütün uyarılarına rağmen de oraya geceleme kararı vermişler. Kardeşlerine söz dinletemeyen Mehmet uyumayarak nöbet tutmaya başlamış. Gecenin bir vaktinde, tüyler ürperen korkunç bir ejderha gelip oğlanın karşısına durmuş ve ‘Benim kuş uçmaz, kervan geçmez yaylamda nasıl olur da konaklıyorsunuz!’ diyerek bağırıp Mir Mehmet'in üzerine yürümüş. Sabaha kadar ejderha ile döğüşen oğlan sonunda onu öldürerek yanlarındaki dereye atmış.”

Alt problemler:

- Bu masalı okuyan bir çocuk, hayatta çeşitli sorunlarla karşılaşacağını öğrenir mi?
- Bu masalı okuyan bir çocuk, hayattaki çeşitli sorunlara karşı mücadele etme gerektiğini öğrenir mi?

Sonuç

Piaget'e göre çocuklar dünyanın pasif alıcıları değildirler. Aksine dünyayı algılamada aktif rol oynarlar. Nasıl ki vücudun yaşamını sürdürebilmesi için organlar varsa zihnin de dış dünyayı anlamak için şema adı verilen yapılarının olduğuna inanır. Bu bilişsel yapılarla organizma çevreye uyum sağlar. Çevresindeki problemleri anlar ve çözer. İnsanların çevrelerine farklı tepkiler vermesi çevrelerini farklı anlamaları ya da hiç anlamamaları onların mevcut bilişsel yapılarıyla (şema)

ilgilidir. Bireyde şemaların oluşmasındaki ön koşul; olgunlaşma ve yaşantıların gerçekleşmesidir. Piaget bu konuda şu örneği verir: Hayatında hiç koyun görmeyen bir çocuk, köye gidip koyunlarla karşılaştığı zaman, onları köpek sanabilir.

Çocuk koyunları kendinde var olan köpek şemasına yerleştirebilir. Çocuk koyunlarla etkileşimde buldukça, onların köpeklerden farklı olduğunu anlar ve dolayısıyla köpek şemasında değişiklik yapar. Belki koyunlar için ayrı yeni bir şema oluşturur. Masalda köpekle koyunun farkını anlayan çocuk hayatta bunun algılamasını daha kolay kazanır

Piaget'e göre öğrenme mevcut şemaları kullanarak bir olayı çözümlene ve şemada değişiklik yapma sürecidir. İşte masallar öğrencide oluşturulmak istenen şemaların temel motiflerini doldurur. Bu motifler, çocuğun yaşantısında seviyesinde veya seviyesinin çok üzerinde problem çözebilme becerisi kazandırır.

Masallar aynı zamanda Kuhn'un da görüşünü destekleyen ürünlerdir. Kuhn'a göre bilginin kesin ve değişmez olmadığı, bilginin gerçekler, teoriler ve metotlardan ibaret olduğunu söyler. Masallarda verilenler de teorilerden ve metotlardan ibarettir. Masallar sadece Piaget ve Kuhn'un fikirleriyle değil Vygotsky'nin fikirleriyle de değer kazanır. Vygotsky'e göre insanın yaşadığı toplum dünya görüşünü büyük ölçüde etkilemektedir. İnsanın entelektüel gelişiminin ana motoru kültürdür ve bu gelişimin mekanizması yetişkinlerle çocuklar arasındaki sosyal etkileşimdir. Piaget insandaki kişisel bilgi gelişimini araştırmış, Vygotsky ise bu düşünceleri kültür hakkında yaptığı araştırmalarla desteklemiştir. Dilin kültür gelişiminde ve değişiminde büyük rolünün olduğunu vurgulamıştır.

"İlim ve fikir adamlarının çoğu kültür kelimesine tabiata zıt bir manâ vermektedirler. İnsanoğlunu diğer hayvanlardan ayıran taraf tabiatın verdiğiyle yetinmemesi, onu değiştirmesi, kendi emrinde kullanması ve aşmasıdır. Bu maksatla vücuda getirilen maddi ve manevi her şey kültür sahasına girer.

Kültür maddi ve manevi her şeyi işlemek ve geliştirmek demektir. İnsanoğlu tabiatı işleyerek kendi iradesi altına aldığı gibi, kendisini de maddi ve manevi olarak işlemiştir. Teknik tabiatı, spor ve tıp vücudu, sanat duygu ve hayali, ilim ve felsefe düşünceleri işlemekle vücuda gelmiştir.

Kültür asırlar boyunca gelişmiştir. Bu gelişmede çeşitli kültürler arasındaki münasebetlerin büyük rolü vardır. Milletler tarih boyunca birbirlerinden maddi ve manevi pek çok şey almışlardır" (Kaplan, 2001, 30).⁴

Vygotsky'nin teorisinin temelinde; çocukların gelişiminin diğer çocuklar ve sosyal çevreleri ile etkileşimlerinin sonucu olduğu fikri yatmaktadır. Bu etkileşimler anne ve babasıyla öğretmeniyle oyun arkadaşlarıyla sınıf arkadaşlarıyla ve kardeşleriyle etkileşimini kapsamaktadır. Ayrıca önemli nesnelere (oyuncaklar, kitaplar gibi) ya da sınıfta, evde yapılan özel uygulamalarla da etkileşim olabilir.

⁴ Mehmet Kaplan, Kültür ve Dil, Dergah Yayınları, İstanbul, 2001

Çocuklar bu etkileşimlerde, bilgiyi, beceriyi, tutumları oluşturmada aktiftirler. Burada önemli nesnelere olarak sayılan kitaplar içinde masallar, içindeki olaylar ve kahramanlarla hem aile, hem öğretmen, hem oyun arkadaşı, hem sınıf arkadaşı ve hem kardeş etkileşimini birden sağlayabilir. Masallardaki olayların çeşitliliği de karşısına çıkacak yeni olayların farklı özümsemesinde kolaylık sağlayacaktır.

“Organizmanın yaşamı sürdürmesi, büyük ölçüde çevresindeki değişimlere başarılı olarak uyum sağlama yeteneğine bağlıdır. Etkin uyum sağlama ise öğrenme ile mümkündür. Duruma uygun tepkide bulunma, çevreye nasıl uyum sağlayacağını öğrenme, genellikle yaşamı sürdürebilmek için temel bir koşuldur. Organizma yaşamını sürdürebilmek için çevreye uyum sağlamada etkin olmak ve çok değişken çevrelerde gereksinimlerini gidermek durumundadır. Organizma yaşamını sürdürebilmek için çevresindeki hangi öğelerin kalımı için olumlu, hangi öğelerin yaşamını engelleyici, hangi öğelerin de nötr olduğunu öğrenmek durumundadır” (Senemoğlu, 2004, 87)⁵.

İnsanın hayatta kalması, uyum sağlama ve bunu öğrenmesi yukarıda da bahsettiğimiz gibi kendinden önceki yaşamların ona örnek olarak sunulmasıyla kolaylaşır. Bu kolaylığı sağlayacak olan materyal de dil ve kültür ürünü olan edebi türlerdir.

Günümüzde önemle üzerinde durulan çağdaş öğretim kuramlarından birisi de yapısalcı yaklaşımdır. Masallar, İngilizce’de “constructivism” içinde kullanılan temel kültür malzemeleridir. Bir anlamı zihinde yapılandırma, yapılanma, yapılandırıcılık, yapısalcılık olarak açıklanan bu terim kişinin bilgiyi dışardan değil aksine onun kendi deneyimleri, gözlemleri, yorumları ve mantıksal düşünceleri ile oluşur ve öznelir.

Yapısalcılık tanımları nasıl verirse verilsin bunu oluşturacak değerler toplumların temel unsurlarından biri olan masallardır.

Yapısalcılığın temel varsayımına göre; insanların bilgiyi, mevcut olan bilgileri ile inançları, karşılaşmış oldukları yeni fikir veya durumlarla etkileşimleri sonucu yarattıkları üzerine kurulmuştur. Masallar, bu inanç ve bilgilerin bireyin daha sonraki hayatında kullanacağı fikir ve aktivitelerin temel mekanizmasıdır.

⁵ Nuray Senemoğlu, *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2004

KAYNAKÇA

- Abdullah, T. F. (1989). Ziya Gökalp Külliyyatı I Şiirler ve Halk Masalları, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları II. Dizi-Sa.18bl, Ankara.
- Çelikkol, N. (1986). Annemin Masalları, Özal Matbaası, İstanbul.
- Freud, S. (1999). Çev.Dr. Emre Kapkın- Ayşen Tekşen Kapkın, Sanat ve Edebiyat Payel Yayınevi, İstanbul.
- İmer, K. (1990). Dil ve Toplum, Ankara.
- Kaplan, M. (1978). Edebiyatımızın İçinden, İstanbul.
- Kaplan, M. (2001). Kültür ve Dil, Dergah Yayınları, İstanbul.
- Sakaoğlu, S. (1999). Masal Araştırmaları, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Saray, M. (1993). Türk Dünyasında Dil ve Kültür Birliği, İstanbul.
- Senemoğlu, N. (2004). Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya, Gazi Kitapevi, Ankara.
- Şirin, M.R. (1998). Çocuk Edebiyatı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Yavuz, K.-Yetiş, K. - Birinci, N. (2001). Üniversite Türk Dili ve Kompozisyon Dersleri, Bayrak Yayınları, İstanbul.
- Yavuz, M. H. (1993). Diyarbakır Efsaneleri, Doruk Yayınları, Ankara.
- Yavuz, M. H. (2002) Masallar ve Eğitimsel İşlevleri, Kültür Bakanlığı Yayınları 2873, Ankara.
- Yetiş, K. (1993). Türkçe'nin Nakışları, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul.